

Jiří Musil

O Jiřím Musilovi jsem z různých stran slyšel, že se urbánní problematice začal věnovat spíše z nouze, protože v padesátých letech byla samotná sociologie jako disciplína nežádoucí. Pokud je tomu tak, pak byla tato nouze na začátku velkého bohatství poznání a jeho šíření. Snad také kvůli oné předchozí klikaté cestě k urbánní sociologii se Jiří Musil pouštěl do témat, která vybočovala z dobových mainstreamů, a dokázal pomocí výsledků svého zkoumání vyvracet dobové mýty. Počátkem šedesátých let tak svým výzkumem bydlení na sídlištích vyvrátil pověru o tom, že se lidé na sídlištích navzájem neznají a nestýkají. V sedmdesátých letech se zabýval periferními územími republiky a prokázal, že pro obyvatele „vnitřních periferií“ na rozhraní krajů je dostupnost služeb, vzdělání, občanského vybavení a dopravní obslužnost přinejmenším stejně špatná, jako je tomu pro lidi žijící v pohraničí. Po listopadové revoluci dokázal svojí věcnou a odborně fundovanou argumentací znejistit některé čerstvě se zrodilí radikály, kteří chtěli všechny existující i nově vznikající sociální a urbanistické problémy „řešit trhem“.

Při své důsledné přímosti a tendenci plavat proti proudu dobových klíšé a mód musel Jiří Musil nutně narážet na vědeckovýzkumný establishment. Díky tomu byly součástí jeho profesionální kariéry občasné ne zcela dobrovolné přesuny nejen k novým tématům, ale také na další pracoviště. Jiří Musil tyto diskontinuity nejen úspěšně překonával, ale dokázal je využít pro rozšíření svého odborného profilu a pro interakci s novým prostředím a jeho profesemi. Jednou ze zastávek na jeho pouti se tak v osmdesátých letech minulého století stala i Fakulta architektury pražského ČVUT. Na ní dostal možnost bezprostředně působit na budoucí architektky a urbanisty, a tak alespoň po dobu jeho pobytu na této fakultě byli studenti architektury konfrontováni s pohledem sociologa na město a osídlení a mohli si do praxe odnést jeho vnímání problémů. Je velická škoda, že Musilových sedm let na fakultě nepostačovalo k tomu, aby sociální rozměr urbanismu získal adekvátní pozici ve výuce architektů.

Logickým vyvrcholením profesionální dráhy Jiřího Musila se měla stát jeho klíčová úloha při založení Středoevropské univerzity v Praze, jako manifestace obnovené středoevropské kulturní a vědecké pospolitosti. I v tomto případě ale zafungovaly malé české poměry a univerzita se nakonec přemístila do Budapešti a Varšavy. Jiří Musil se stal jejím význačným profesorem a ovlivnil její profil ve směru k urbanistické problematice.

Svou osobností, svým rozhledem a moudrým porozuměním se pan profesor Jiří Musil zařadil do proudu sociálních myslitelů 20. století, kteří stejně jako on pocházeli z onoho neklidného středoevropského klubka národů: Joseph Schumpeter, Karl Popper, Friedrich von Hayek, Fritz Schumacher. Na rozdíl od jmenovaných, převážně starších osobností, Jiří Musil neodešel v těžkých dobách za moře. Nejspíš jen proto nám může připadat jeho začlenění do tohoto společenství jako troufalost.

Karel Maier